Тернопільський комунальний
центр науково-освітніх
інновацій та моніторингу

ЛАЙФХАКИ УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дата проведення:
28.11.2018
Місце проведення:
актова зала
ТКМЦНОІМ
Учасники: учителі
УМЛ
Форма проведення:
модерація

БЮРО ІННОВАЦІЙ “ІНСАЙТ”

Спікери «Бюро інновацій «ІНСАЙТ»

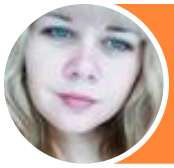
Основні напрями методики навчання української літератури в контексті «нових грамотностей XXI століття».

Гапон Л.О., методист ТКМЦНОІМ

Інтеракція та візуалізація на уроках словесності.

Мормуль О.Є., учитель УМЛ ТЗОШ№24

Створення презентацій : робота над помилками.

Нападій Т., методист ТКМЦНОІМ

Проектна діяльність на уроках української словесності.

Підручняк О., учитель УМЛ Класичної гімназії

Реалізація елементів розвивального навчання шляхом використання інтерактивних методів

Мельничук Н.Н., учитель УМЛ ТЗОШ№28

НОВІ ГРАМОТНОСТІ XXI СТОЛІТТЯ

Нова читацька грамотність

- В рамковому проекті PISA читацька грамотність (DRAFT READING LITERACY FRAMEWORK) передбачає розуміння, використання, аналіз і взаємодію з письмовим текстом з метою отримання нових знань і розкриття потенцій читача для його участі в житті суспільства.
- Нова читацька грамотність, окрім читацьких компетенцій щодо сприймання художнього тексту, має чітке соціологічне наповнення.
- Текст із точки зору нової читацької грамотності – це не тільки рецепція художнього образу. *Текст – це насамперед територія соціальної комунікації.*

Візуальна грамотність

- XXI століття культурологи називають століттям «зримої», екранної культури, що потребує особливої візуальної грамотності
- Міжнародну асоціацію візуальної грамотності (IVLA) створено в кінці 60-тих рр. XX ст.
- Це міждисциплінарна організація спеціалістів, мета якої – зрозуміти, як ми вловлюємо зміст із побаченого і взаємодіємо з нашим візуальним середовищем, створює методики, спрямовані на подолання «кліповості мислення» покоління Z

Мультимодальна грамотність

- Професор Рейчел Карчмер (США), спеціаліст із читання: мультимодальна грамотність передбачає використання численних моделей відтворення інформації.
- Текст, аудіо, графіка, відео – зразки цифрових медіа, які можна об'єднати в мультимодальному повідомленні.
- Мета методики формування мультимодальної грамотності: *«навчити виражати думки легко, поєднуючи зображення, графіку, аудіо, відео й текст на одному цифровому полотні».*

ПОКОЛІННЯ Z

Хочу мати вчителів, що вміло використовують ІКТ в навчанні

Хочу,щоб усі мали рівний доступ до ІКТ для навчання!

Хочу мати друзів, що використовують ІКТ для навчання і діляться своїми знаннями

Хочу мати можливість співпрацювати з однолітками у всьому світі!

4 “С” – ОСВІТИ XXI СТОЛІТТЯ

COMMUNICATION *спілкування*	**CRITICAL THINKING** *критичне мислення*
COLLABORATION *співпраця*	**CREATIVITY** *креативність*

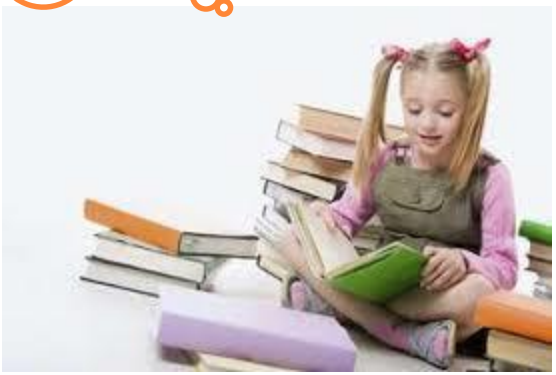
- ***На сайті Американської національної ради вчителів словесності репрезентована декларація «Нові грамотності й технології XXI століття»***
- ***Згідно з цим документом, учителі несуть відповідальність за комплексне використання інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ), оскільки вони повинні готувати учнів для майбутнього, на яке вони заслуговують .***

Електронне читання

Читаю, щоб навчитися тому, що мені потрібно

Читаю, щоб знати

Пізнавальне читання

Інструментальне читання

Інтегроване читання

Прийом
ПОВІЛЬНЕ ЧИТАННЯ -
активна взаємодія читача з текстом для пошуку прихованих пошуку сенсів

Прийом
СПОВІЛЬНЕННЯ ЧИТАННЯ -
штучне сповільнення читання для розгортання внутрішнього діалогу читача з текстом

Електронний носій дозволяє:
“ сповільнювати ” читання тексту, якщо рядки з’являються на екрані у вибраній вами послідовності із заданою вами швидкістю ;
перечитувати текст по-іншому, “ осучаснювати ” його, проводити “ гру з текстом ” за текстом твору

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ XXI СТОЛІТТЯ

- Синергетико-евристичне навчання (Л.Нежива)
- Естетизація навчання (С.Жила)
- Філософізація навчання (Ю.Бондаренко)
- Компаратив-не навчання (А.Градовсь-кий)
- Креативне навчання (О.Куцевол)
- Технологічне навчання (А.Ситченко)
- Психологіза-ція навчаннння (В.Уліщенко)
- Структуральне навчання (В.Шуляр)
- Екзистенційно-діалогічне навчання (В.Токмань)

Мета літературної освіти

- підвищення загальної освіченості громадянина України, досягнення належного рівня сформованості вміння читати й усвідомлювати прочитане, розширення культурно-пізнавальних інтересів; сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації людини в сучасному світі; виховання національно свідомого громадянина України; формування й утвердження гуманістичного світогляду, національних і загальнолюдських цінностей особистості

Принципи літературної освіти

- ціннісного підходу, толерантності, мультикультуралізму, наближення викладання літератури в школі до реалій і проблем сьогодення, іманентності, вивчення літератури в контексті розвитку культури й мистецтва, використання знання різних мов і перекладів, компаративності, діалогізму, цілісного підходу

ВИДИ ІНТЕРСУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ:

1. Діалог читачів (***між учнями, учнями і вчителем, критиками, авторами підручників і посібників***).

Форми: евристичної бесіди, диспуту, дискусії, дидактичної гри, аналізу проблемної ситуації тощо

2. Діалог читача з героями твору, оповідачем, автором.

Прийоми: вербальна візуалізація (складання портретної, психоемоційної характеристики героя), графічна візуалізація (візуально-смислова презентація), словникова робота (наприклад, аналіз використання лексем), листування (написання листа герою, автору, віддаленому читачу тощо), рольове перевтілення і самопрезентація (від першої особи), презентація героя читачем тощо.

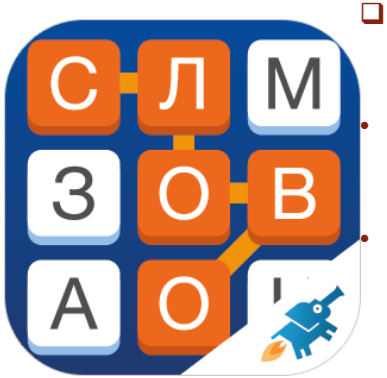
3. Діалог автора з героями твору

Прийоми: передбачення (пояснення мети написання твору відбувається до початку його аналізу), словникової роботи (аналіз мовлення персонажів), аналіз портретних характеристик героїв, співтворчість (дописування ситуацій, увиразнення характеристик) тощо.

4. Автокомунікація (діалог читача зі своїм внутрішнім "Я", автора з оповідачем, поета з ліричним героєм (як своїм alter ego)

Прийоми: листування, схематизації, емпатійної рефлексії (вживання в образ через самопізнання, ревізію й аналіз власних емоцій і почуттів) тощо.

Ейдетичні прийоми: побудова асоціативних рядів, створення квіпу як смислової домінанти спілкування суб'єктів),

ІНТЕРСУБ'ЄКТНА ВЗАЄМОДІЯ
(ЗА В.УЛІЩЕНКО)

КОМУНІКАТИВНІ ЕТАПИ РОЗГОРТАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО ДІАЛОГУ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

- ***емоційно-мотиваційного,*** на якому відбувається зустрічі суб'єктних світів автора і читача (читача й літературного героя, двох літературних героїв в уяві читача тощо);
- ***аналітично-пошукового***, **п**ов'язаний із пошуком відповідей на запитання, поява яких стимульована зацікавленим ставленням «Я» до «Іншого»;
- ***рефлексивно-творчого***, який передбачає інтерпретацію, осмислення нового досвіду (знань, умінь, цінностей) та власну творчість (як відповідь на комунікативну подію).

5. Опосередкована інтерсуб'єктна взаємодія читача з віддаленими читачами в мережі Інтернет
Форми: створення мультимедійних презентацій, критичний аналіз інформації, розміщеної на сайтах, присвячених творчості письменника або літературному твору.

6. Міжмистецький діалог – інтерсуб'єктна взаємодія текстів національної та інонаціональної літератури (або ж тексту літературного і музичного чи зразка образотворчого мистецтва)

7. ***Контекстуальна інтерсуб'єктна взаємодія*** (на рівні тексту й контексту (біографічного, історичного, філософського, соціокультурного)

Структура уроку вивчення теорії літератури та літературно-мистецьких явищ (*за В. Шуляром*)

1)вступне слово-звернення вчителя до учнів-читачів (перегляд відеоряду, запису сцени з художнього твору, духовно-мистецької події);

2) *орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти* (демонстрація предметно-речових деталей, створення матриць);

3) *проектно-операційна лінія літературної освіти* (лекція із залученням засобів мультимедіа, побудова моделей, укладання літературознавчого словника, аналіз і коментар стильової манери письменника);

4) *рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів* (робота з електронними словниками, посібниками, енциклопедіями, джерелами Інтернету, розгляд ілюстративно-мистецьких матеріалів, прослуховування аудіозаписів музичних творів, робота з текстами художніх творів, кодування інформації, розкодування символів, художніх деталей);

5) *заключне слово-епілог словесника* (створення, добір символів, демонстрація ілюстративного матеріалу, схем, моделей, створених учнями протягом уроку, що пояснюють літературні явища, жанри, угрупування, стильові течії, художні методи тощо

Структура уроку вивчення життєвого і творчого шляху письменника *(за В.Шуляром)*

1) ***вступне слово вчителя,*** **розв'язування кросворду для ознайомлення з письменником;**

2) ***орієнтаційно-прогностична лінія літературної освіти*** **(демонстрація портрета на екрані комп'ютера);**

3) ***проектно-операційна лінія літературної освіти*** **(віртуальна екскурсія, представлення пошуково-дослідницької діяльності учнів у вигляді презентації, ейдос-конспектів, панорами подорожей письменника, альманаху з репортажем, покадрова розробка мікрофільму про життєвий і творчий шлях митця);**

4) ***рефлексивно-корективна лінія контролю літературної освіти, читацького досвіду учнів*** **(тестування на знання й усвідомлення життєвого та творчого шляху письменника**

ТИПОЛОГІЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ-ЧИТАЧА *(ЗА Л. НАЗАРЕНКО)*

Виконання завдань **ПЕРШОГО ТИПУ** зорієнтовано на визначення та характеристику етапів життя і творчості письменника, виготовлення тематичних публікацій; з'ясування сюжету твору, ілюстрування його за допомогою ІКТ; підготовку тестових завдань на виявлення знань щодо змісту прочитаного, розміщення їх в інформаційній програмі; розробку відеозапитань для з'ясування етапів сприйняття художнього твору.

Завдання ТРЕТЬОГО ТИПУ формують в учнів уміння аналізувати образно-смислові компоненти художнього твору і виявляти їхню взаємодію за допомогою сконструйованого колажу; здійснювати аналіз твору за сюжетно-композиційними вузлами, моделювати взаємовідносини між персонажами, конструювати їхню ментальну карту; створювати електронний лист, адресований літературному герою; проводи- ти компаративний аналіз творів, установлювати міжпредметні зв'язки, створювати медіатекст; висловлювати особистісну оцінку художнього твору та представляти її в Інтернет-мережі.

***ДРУГИЙ ТИП** завдань передбачає розкриття ідейно-тематичного змісту й ціннісного значення прочитаного, представлення за допомогою ІКТ результатів власної пошукової роботи.*

ЧЕТВЕРТИЙ ТИП завдань сприяє розвитку самоосвітньої діяльності школярів і передбачає підготовку навчальних проектів, інсценізацію художнього твору та створення її відеоверсії, коментар акторської гри; монтаж трейлера (рекламного ролика) літературного характеру, рецензування художнього твору, конструювання мікрофільму, мультфільму, розроблення макету обкладинки до твору.

НАЙУЖИВАНІШІ В ЛІТЕРАТУРНОМУ НАВЧАННІ:

- *МУЛЬТИМЕДІЙНА ЛЕКЦІЯ,*
- *МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ,*
- *СЛАЙД-ШОУ,*
- *ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ,*
- *ВЕБ-КВЕСТИ (РОЛЬОВА КОМП'ЮТЕРНА ГРА),*
- *ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ (ВЕБІНАР),*
- *ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРС,*
- *КЕЙС-МЕТОД,*
- *КОМП'ЮТЕРНА ДІАГНОСТИКА ЗНАНЬ (МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИКТАНТ, ТЕСТУВАННЯ, ПЛІКЕРС, ФАНФІК)*

- *МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОЕКТИ,*
- *ЕЛЕКТРОННІ ПОРТФОЛІО,*
- *РЕКЛАМНІ РОЛИКИ,*
- *МІКРОФІЛЬМИ,*
- *МУЛЬТФІЛЬМИ,*
- *ВІДЕОРОЛИКИ ЗА МОТИВАМИ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (БУКТРЕЙЛЕРИ);*

- *ВІДЕО- ТА АУДІОМАТЕРІАЛИ (ВІДЕОКЛІПИ, АУДІОКНИГИ),*
- *ТЕЛЕВІЗІЙНІ ПРОГРАМИ,*
- *ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ,*
- *ЕЛЕКТРОННІ ПОСІБНИКИ,*
- *ЕЛЕКТРОННІ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ТОЩО.*

Літературознавчі завдання

(за Л.Неживою)

Дослідження стильового явища → Структурування рис стильового напряму → Визначення спільного та відмінного → Переклад з мови одного мистецтва на мову іншого

Літературознавчі завдання

(за Л.Неживою)

Формулювання визначення поняття → Творче писання → Реалізація проекту → Укладання кросвордів,міні-словників

Викладати літературу треба так, щоб учень сприйняв художній твір, як дивну, чудову музику

Василь Сухомлинський

Сучасна школа потребує учителя, який має розробляти нові й оновлювати вже відомі технології навчання, а не вимагати, щоб учні підлаштовувалися під стиль його роботи

Ніла Волошина

Сучасний педагог-словесник – не урокодавець, запрограмований освітньою парадигмою; це креативна особистість з виразними націоментальними рисами, майстер-дослідник. Це і літературознавець, здатний осягнути й пояснити глибинну сутність художнього твору, і сценарист, що складає конспект-сценарій майбутнього уроку, і виконавець, котрий втілює його в життя, і режисер, і актор, чиє виразне читання приносить слухачам хвилини істинної естетичної насолоди. Такі професійні якості й риси в сукупності з когнітивним, діяльнісним, особистісним компонентами становлять готовність учителя до методичної творчості.

Ольга Куцевол